

Discurs del president de la Generalitat, Artur Mas, en l'acte de lliurament del Premi Internacional Catalunya 2011 a l'escriptor Haruki Murakami

09/06/11

Senyores i senyors,

En primer lloc moltes gràcies per la seva assistència a aquest acte de lliurament del Premi Internacional Catalunya en la seva edició número 23. Vol dir que ja portem una llarga tradició des que els pioners varen inventar aquesta seqüència, aquesta efemèride que d'una forma o altra ha anat donant prestigi a Catalunya arreu del món. Moltes vegades s'ha dit que els premis honoren les persones que el reben i tenim l'esperança que aquest sigui el cas. També és veritat que moltes persones que els reben honoren aquests premis que els són concedits i em sembla que aquest cop també ho podem dir. Exactament igual que en les altres edicions, estem convençuts que el senyor Murakami, un escriptor de renom universal que ha traspassat clarament les fronteres del seu país, del Japó, és una persona que rebent aquest premi honora el propi Premi Internacional Catalunya.

Ens deia el senyor Murakami que fa dos anys que va venir a casa nostra i va quedar sorprès perquè va signar un munt de llibres i hi havia molta cua al carrer, però el que més el va sorprendre i el que més recorda és que les dones li fessin petons. Ja està bé que se'ns recordi d'aquesta manera amable, d'un país on ens fem petons, almenys els homes i les dones es fan petons. Celebro que recordi això. Hi ha una dita catalana que diu: dona besada, dona guanyada. No sé si el senyor Murakami la tenia present, però si no és possible que li serveixi perquè potser d'aquesta manera va vendre més llibres dels que es podia pensar inicialment.

Un escriptor que té un nivell d'acceptació a casa nostra molt remarcable i que és un motiu més de l'encert d'haver-li concedit aquest Premi Internacional Catalunya. Quan hem pogut llegir i escoltar de viva veu aquest discurs que està imprès del senyor Murakami, jo estava intentant trobar una mica la semblança entre la descripció que feia ell d'aquesta història recent del Japó i la nostra història particular de Catalunya. Ell, al final del seu discurs ha fet una referència també al nostre país.

Quan parlava de les conseqüències dramàtiques del terratrèmol i del tsunami al Japó, jo pensava, recordant la història del nostre país, que nosaltres no per un fet natural, però si per altres motius, hem tingut els nostres terratrèmols i tsunamis particulars al llarg de la nostra història com a poble, com a país i com a nació. No han estat certament moltes vegades fenòmens estrictament naturals, però al llarg de la nostra història hem vist com exèrcits poderosos de nacions molt grans veïnes – unes, just al costat, altres, al nord - provocaven aquest tsunami sobre una nació tan petita demogràficament com ha estat tradicionalment la catalana. I Murakami deia que aquest tsunami i aquest terratrèmol en el Japó van trencar, van fer perdre molta gent famílies, amics, cases, pertinences... i deia en el seu discurs que tot això és una bona part de la base de la vida. I jo pensava, fent una mica aquesta comparança amb Catalunya, que un país que durant una bona part de la seva història perd llengua, institucions, llibertats i dignitat també és un país que, poc i molt, perd una bona part de

la base de la seva vida. I això, malauradament, ens ha passat a nosaltres en diferents moments - i alguns per cert molt llargs - de la nostra història.

Segurament és una comparança que té les seves debilitats, perquè estem parlant de coses diferents, però escoltant el senyor Murakami crec que ell mateix ha fet allò que en podríem dir un judici sever del que és la història recent del Japó. És el seu judici, però jo l'he trobat sincerament molt sever. Ha estat una autocrítica molt dura, fins i tot potser excessivament severa, del que ha estat la pròpia evolució del poble japonès en aquestes darreres dècades. Dic això perquè molts països s'han trobat en moments de la seva història amb fenòmens naturals molt adversos – i ara no em refereixo a exèrcits de pobles veïns, sinó a fenòmens naturals - i la reacció que hem vist en aquests darrers mesos del poble japonès davant d'aquesta adversitat tan gran ha estat una reacció que vista des de la distància, per exemple, des de l'òptica d'un poble amic com Catalunya, ha estat una reacció admirable. El judici del senyor Murakami és molt dur respecte a ells mateixos, parlant de model i fins i tot d'ètica. Però nosaltres, des d'aquesta distància, hem pogut veure com aquest poble reaccionava com altres vegades davant d'aquesta adversitat dura i com es posava dempeus i estava disposat a reconstruir una vegada més les parts malmeses del seu país.

Tenim aquí l'ambaixador del Japó i el cònsol general que ens acompanyen i recordo que molts de nosaltres – el president José Montilla també hi va ser, per exemple – el passat dia de Sant Jordi vam poder fer un homenatge al poble japonès dedicant allò que tenim de millor que són les nostres festes cíviques. Una de les nostres festes cíviques per excel·lència és precisament la Diada de Sant Jordi. Allà, senyor Murakami, hi ha molts petons, és veritat, però a més hi ha llibres i hi ha roses i nosaltres vàrem voler dedicar en el temple de la Sagrada Família un petit homenatge a aquesta reacció que entenem que es ferma i amb molts sentits positius del propi poble japonès.

Deixeu-me, encara que siguin dos o tres minuts, al fil del que explicava el senyor Murakami, resumir un conte japonès que parla de tsunamis, però no recents sinó antics. Concretament, és un conte de finals del segle XIX, quan es va produir un tsunami molt dur també. Va ser l'any 1883, per tant, fa més de 120 anys. En aquest conte s'explica com una criatura relativament petita –devia tenir 7, 8 o 9 anys- que vivia amb el seu avi, perquè era orfe de pares, a prop de la costa, en unes casetes que estaven just al costat de la muntanya, una mica, per entendre'ns, com la comarca del Maresme, que té la línia de costa i les muntanyes a 4, 5 o 6 quilòmetres de distància. L'avi i el nen vivien just a sobre del poblet que estava al costat de la costa. Ens ho podem imaginar perquè poc o molt això també ho recordem de les nostres costes mediterrànies. El conte que s'explica és que aquest avi en un moment determinat va mirar cap al fons del mar i va veure una cosa que no era habitual: com es produïa una foscor molt gran i com hi havia un moviment a l'horitzó que no era l'ordinari. Imaginant el que podia ser, va cridar al seu nét i li va dir: agafa una teia, encén-la i crema els arrossars. El nen es va esverar molt, no entenia res perquè aquell poble vivia de l'arròs, però, com que els japonesos són un poble obedient, va agafar una teia i va cremar tot l'arrossar i, aleshores, la gent que estava a baix, al costat de la línia de costa, en el poble petit, va veure com tots els seus arrossars es cremaven i, esverats, van pujar cap a la muntanya on van increpar l'avi i van preguntar què havia passat. I mentre l'avi intentava donar alguna explicació, aquella foscor i aquella massa d'aigua

estava just a sobre de la costa i anava a engolir tot el poble. Aleshores ell, en lloc de donar-los una explicació els va dir simplement: gireu-vos un moment. I quan es van girar van veure el poble absolutament negat.

Aquest conte ve una mica a compte de la presència d'ànim. La presència d'ànim que va demostrar aquell avi en aquell moment i – si m'ho permeteu - la saviesa que va demostrar fent allò que anava absolutament a contracorrent, que ningú entenia, que tothom considerava una barbaritat, però que al final va servir per salvar la vida de tot un poble petit i, no cal dir també, del seu propi nét. Aquest cop, més de 120 anys després, no hi havia l'avi. Està clar que no hi era perquè ningú es va adonar del que passava al Japó i al final va passar el que desgraciadament va passar.

De tota manera, precisament parlant de literatura, el senyor Murakami ens convidava en el títol de la seva xerrada a ser somniadors poc realistes. I agafant una mica aquest conte, la saviesa d'aquest avi, i els temps actuals, també ens podríem preguntar si els contes, si les poesies, si les novel·les, si els relats, si en definitiva la literatura no són maneres de transformar somnis en realitats, encara que siguin passatgeres. Potser la literatura, en part, és això: gent que és capaç de somniar, que són els escriptors, creen aquests somnis i nosaltres els interpretem com a realitats, encara que siguin passatgeres, perquè evidentment duren el que dura la lectura del llibre o el seu record.

Però podríem transformar l'argument, parlant també de la literatura, i podríem dir que potser allà on excel·leix més un escriptor i la literatura d'un país és en què es transformin les realitats existents, les que tenim a peu de carrer, en somnis perdurables. I quan passen coses tan dures, com les que han passat al Japó, o quan els països viuen moments tan complicats, com a Catalunya li ha tocat viure en alguns moments de la seva història, quan partim d'aquestes realitats dures necessitem gent que sàpiga escriure, gent que sàpiga somniar i gent que sàpiga transformar aquestes realitats existents en somnis perdurables.

Algú va escriure fa molt de temps que les grans coses del món les canten els poetes. Segurament és exactament així i en el moment que estem, que també és una realitat dura, hem de fer una crida als escriptors, als poetes, a la gent de lletres, a la gent que és capaç de dibuixar i descriure aquests somnis i demanar-los que cantin aquests somnis perquè tots plegats els puguem convertir en realitat.

Moltíssimes gràcies!